

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Β΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2020-21
Β΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΤΡΙΤΗ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2021

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Β074

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΤΕΚΑ (11) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (50 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Διονύσιος Σολωμός, *Κρητικός* 2 [19.]

[...]

(Λάλησε, Σάλπιγγα! κι εγώ το σάβανο τινάζω,
Και σχίζω δρόμο και τς αχνούς αναστημένους κράζω:
«Μην είδετε την ομορφιά που την Κοιλάδα αγιάζει;
Πέστε, να ιδείτε το καλό εσείς κι ό,τι σας μοιάζει.
Καπνός δε μένει από τη γη· νιος ουρανός εγίνη·
Σαν πρώτα εγώ την αγαπώ και θα κριθώ μ' αυτήνη. 10
– Ψηλά την είδαμε πρωί· της τρέμαν τα λουλούδια
Στη θύρα της Παράδεισος που εβγήκε με τραγούδια·
Έσαλλε την Ανάσταση χαροποιά η φωνή της,
Κι έδειχνεν ανυπομονιά για να 'μπει στο κορμί της·
Ο ουρανός ολόκληρος αγρίκαε σαστισμένος, 15
Το κάψιμο αργοπόρουνε ο κόσμος ο αναμμένος·
Και τώρα ομπρός την είδαμε· ογλήγορα σαλεύει·
Όμως κοιτάζει εδώ κι εκεί και κάποιονε γυρεύει»).

[...]

5 [22.]

Εχαμογέλασε γλυκά στον πόνο της ψυχής μου,
Κι εδάκρυσαν τα μάτια της, κι εμοιάζαν της καλής μου.
Εχάθη, αλιά μου! αλλ' άκουσα του δάκρυσου της ραντίδα
Στο χέρι, πού 'χα σηκωτό μόλις εγώ την είδα. –
Εγώ από κείνη τη στιγμή δεν έχω πλια το χέρι, 5
Π' αγνάντευεν Αγαρηνό κι εγύρευε μαχαίρι·
Χαρά δεν του 'ναι ο πόλεμος· τ' απλώνω του διαβάτη
Ψωμοζητώντας, κι έρχεται με δακρυσμένο μάτι·
Κι όταν χορτάτα δυστυχιά τα μάτια μου ζαλεύουν,
Αργά, κι ονειράτα σκληρά την ξαναζωντανεύουν, 10
Και μέσα στ' άγριο πέλαγο τ' αστροπελέκι σκάει,
Κι η θάλασσα να καταπιεί την κόρη αναζητάει,
Ξυπνώ φρενίτης, κάθομαι, κι ο νους μου κινδυνεύει.
Και βάνω την παλάμη μου, κι αμέσως γαληνεύει. –
Τα κύματα έσχιζα μ' αυτό, τ' άγρια και μυρωδάτα, 15
Με δύναμη που δεν είχα μήτε στα πρώτα νιάτα,
Μήτε όταν εκροτούσαμε, πετώντας τα θηκάρια,
Μάχη στενή με τους πολλούς ολίγα παλληκάρια,
Μήτε όταν τον μπομπο-Ισούφ και τς άλλους δύο βαρούσα.
Σύρριζα στη Λαβύρινθο π' αλαίμαργα πατούσα. [...]

Ερώτηση:

A1. α) i. Να προσδιορίσετε τον χρόνο κατά τον οποίο συμβαίνουν όσα εξιστορεί ο αφηγητής και να αναφέρετε πώς ονομάζεται το είδος της αφήγησης, με κριτήριο τον χρόνο, στο απόσπασμα 2 [19.]. (μον. 6)

Σημείο 1 (στον πίνακα βαθμολόγησης)

- ii. Να εξηγήσετε πού και με ποιους συνομιλεί ο αφηγητής και για ποιο θέμα. (μον. 7)

Σημείο 2

Ενδεικτική απάντηση:

A1. α)

- i. Στη δεύτερη ενότητα ο αφηγητής μεταφέρει τον αναγνώστη σε έναν φανταστικό / μεταφυσικό χρόνο / τόπο: βρισκόμαστε στο **μέλλον** και περιγράφεται η Ανάσταση των νεκρών. Αντί να συνεχίσει την ιστορία με τους δύο ναυαγούς, προχωράει σε μια **πρόδρομη αφήγηση / πρόληψη**. Ανακαλούνται έτσι εκ των προτέρων γεγονότα, τα οποία στην ιστορία θα διαδραματιστούν αργότερα.

Κατανομή μονάδων:

χρόνος: 2 μον

είδος αφήγησης: 4 μον.

- ii. Ο αφηγητής βρίσκεται **στην Κοιλιάδα (του Ιωσαφάτ), που είναι το θέατρο της Τελικής Κρίσης**, καλεί τη Σάλπιγγα της Δευτέρας Παρουσίας να σαλπίσει, σκίζει το σάβανο και συνομιλεί **με τις ψυχές των αναστημένων, τους ρωτά αν είδαν κάπου την αγαπημένη του και εκείνοι του απαντούν ότι την έχουν συναντήσει**: είναι αγνή, όμορφη και αναζητάει κάποιον ανυπόμονα.

Κατανομή μονάδων:

πού: 2 μον.

με ποιους: 2 μον.

θέμα: 3 μον.

- A1. β) Το δάκρυ της Φεγγαροντυμένης πέφτει στο απλωμένο χέρι του αφηγητή και στη συνέχεια η οπτασία χάνεται. Να εντοπίσετε στους στίχους 5-20 της ενότητας **5 [22.]** τις τρεις (3) μεταβολές που προκαλούνται μετά από αυτό το συμβάν και να τις σχολιάσετε.

Σημείο 3

(μον. 12)

Ενδεικτική απάντηση:

- A1. β) Η Φεγγαροντυμένη πριν εξαφανιστεί δακρύζει και το δάκρυ της πέφτει στην παλάμη του αφηγητή. Το δάκρυ αυτό προκαλεί μεταβολές στη συμπεριφορά και τις σωματικές δυνατότητες του Κρητικού.

α) «*Εγώ από κείνη τη στιγμή δεν έχω πλιά το χέρι, [...] Ψωμοζητώντας, κι έρχεται με δακρυσμένο μάτι*»

Ο Κρητικός δεν ευχαριστιέται πλέον με τον πόλεμο, δεν χρησιμοποιεί το χέρι για να σκοτώνει, αλλά μετατρέπεται σε επάιτη / ζητιάνο και το χρησιμοποιεί για να ζητιανεύει.

β) «*Κι όταν χορτάτα δυστυχιά τα μάτια μου ζαλεύουν [...] Ξυπνώ φρενίτης, κάθομαι, κι ο νους μου κινδυνεύει, Και βάνω την παλάμη μου, κι αμέσως γαληνεύει.*»

Ο ήρωας βασανίζεται από εφιάλτες, ως αποτέλεσμα της απώλειας της πατρίδας, των δικών του και της κόρης. Η εμποτισμένη παλάμη από το δάκρυ της Φεγγαροντυμένης έχει ευεργετικό χαρακτήρα και μπορεί να τον γαληνεύει από τους τυραννικούς εφιάλτες του.

γ) «*Τα κύματα έσχιζα μ' αυτό, τ' άγρια και μυρωδάτα, Με δύναμη πού δεν είχα μήτε στα πρώτα νιάτα...*»

Το δάκρυ της Φεγγαροντυμένης που στάλαξε στο σηκωμένο χέρι του Κρητικού αύξησε τη σωματική του δύναμη και μπορεί να κολυμπάει γρήγορα προς την ακτή, για να σώσει την αγαπημένη του.

Κατανομή μονάδων:

3 μεταβολές X 2 μον. = 6 μον.

σχολιασμός 3 X 2 μον. = 6 μον.

Μιγκέλ ντε Θερβάντες, Ο Δον Κιχώτης, (απόσπασμα)

– Πού είσαι, ξιπασμένη Αλή - Φαμφαρόνε; Έλα δω σε μένα, γιατί είμαι ένας μόνος ιππότης και θέλω να μετρηθώ ένας μ' έναν μαζί σου και να σου πάρω τη ζωή, για να σε τιμωρήσω για τα όσα κάνεις στο γενναίο τον Πενταπολίνο το Γαραμάντα.

Εκείνη τη στιγμή ήρθε ένα χοντρό ποταμίσιο βότσαλο, που τον πέτυχε στο πλευρό και του έχωσε δυο παϊδία μες στο κορμί του. Ο Δον Κιχώτης, σαν ένιωσε ένα τέτοιο δυνατό χτύπημα, είπε πια πως τον είχανε σκοτωμένο ή βαριά πληγωμένο· κι αμέσως συλλογίστηκε το μπάλασμά του, και τραβώντας το λαδικό του, το 'βαλε στο στόμα κι άρχισε να ρίχνει από κείνο στο στομάχι του. Όμως, πριν ακόμα καταπιεί όλο όσο του φαινότανε πως ήταν αναγκαίο, έφτασε μια δεύτερη κοτρόνα, που τον έβρηκε τόσο στα γεμάτα απάνω στο χέρι και στο λαδικό, ώστε του το έκανε κομμάτια το λαδικό, παίρνοντάς του στο πέρασμά της τρία ή τέσσερα δόντια από το στόμα και τσακίζοντάς του πολύ άσκημα δυο δάχτυλα. Τέτοιο ήταν το πρώτο χτύπημα και τέτοιο το δεύτερο, ώστε ο δύστυχος ιππότης έπεσε αναγκαστικά από το άλογό του καταγής. Οι βοσκοί πήγαν κοντά του και νόμισαν πως τον είχαν σκοτωμένο. Κι αμέσως σύναξαν βιαστικοί τα πρόβάτά τους, φορτώθηκαν τα σκοτωμένα, που ήταν πάνω από εφτά και, δίχως να γυρέψουν να μάθουν τίποτ' άλλο, τράβηξαν και έφυγαν.

Όλον αυτόν τον καιρό, ο Σάντσο στεκότανε στο ψήλωμα κι έβλεπε τα τρελοκαμώματα του αφεντικού του και μαδούσε τα γένια του, αναθεματίζοντας την ώρα και τη στιγμή που είχε δώσει η τύχη να τον έγνωρίσει. Όταν πια τον είδε πως είχε πέσει καταγής και πως οι βοσκοί είχανε πια φύγει, κατέβηκε από το ψήλωμα και πήγε κόντρα του και τον έβρηκε σ' ελεεινή κατάσταση, δίχως όμως να 'χει χάσει την αίστησή του, και του είπε:

– Δε σου το 'λεγα εγώ, αφέντη Δον Κιχώτη, να στρέψεις πίσω και πως αυτά που τραβούσες να χτυπήσεις δεν ήταν στρατοί, παρά κοπάδια από πρόβατα;

– Έτσι μπορεί να κάνει, να χάνονται μεμιάς και να μεταμορφώνονται τα πάντα, εκείνο το παλιόσκυλο ο μάγος, ο εχθρός μου. Πρέπει να ξέρεις, Σάντσο, πως είναι πολύ εύκολο πράμα για τους τέτοιο είδος ανθρώπους να μας κάνουν να βλέπουμε κείνο που θένε αυτοί· και αυτός ο φαρμακωμένος που με κατατρέχει, από φτόνο για τη δόξα που είδε πως ήθελε κερδίσει σ' αυτήν τη μάχη, μεταμόρφωσε τα στρατεύματα του εχθρού και τα 'κανε πρόβατα. Αν δεν πιστεύεις, Σάντσο, κάνε ένα πράμα, για χατίρι μου, για να σου φύγει αυτή η ιδέα και να δεις πως είναι αλήθεια τα όσα σου λέω. Καβάλησε το γαίδαρό σου και ακολούθησέ τα όμορφα όμορφα, και θα δεις πως, μόλις μακρύνουν κομμάτι από δω, θα πάρουνε πάλι την πρώτη τους κατάσταση και παύοντας να είναι πρόβατα θα ξαναγίνουν άνθρωποι αληθινοί και σωστοί, όπως σου τους ζωγράφισα πρωτύτερα. Όμως μην πηγαίνεις ακόμη και έχω ανάγκη από τη βοήθειά σου και περιποίησή σου. Έλα δω και κοίταξε πόσα δόντια μού λείπουν, γιατί θαρρώ πως δεν μου έχει απομείνει ούτε ένα στο στόμα.

Ο Σάντσος πήγε τόσο κοντά του, που κόντεψε να βάλει τα μάτια μέσα στο στόμα του· και αυτό έγινε την ώρα που είχε αρχίσει το μπάλασμο να ενεργεί μες το στομάχι του Δον

Κιχώτη· και την ώρα που ο Σάντσος είχε βαλθεί να κοιτάζει στο στόμα του αφεντικού του, αυτός πέταξε ξάφνου σα ρουκέτα ό,τι είχε μέσα του, αδειάζοντας τα πάντα απάνω στα γένια του πονόψυχου ιπποκόμου του.

– Παναγία μου παρθένα! έκανε ο Σάντσος· τι 'ναι τούτο που 'παθα πάλι; Σίγουρα τούτος ο αμαρτωλός πρέπει να 'ναι λαβωμένος του θανάτου, έτσι που βγάξει τόσο αίμα από το στόμα.

Μα σαν πρόσεξε κομμάτι καλύτερα, είδε από το χρώμα, τη γέψη και τη μυρουδιά πως δεν ήταν αίμα, παρά το μπάλσαμο του λαδικού που τον είχε δει να πίνει· και τόση ήταν η αηδία που τον πήρε, που του ανακατώθηκε το στομάχι κι έβγαλε τα σωθικά του απάνω στον ίδιο τον αφεντικό του· κι απόμειναν και οι δυο στολισμένοι σαν τους γαμπρούς.

Ερώτηση:

A2. α) Ο συγγραφέας γελοιοποιεί τον ήρωά του, Δον Κιχώτη, ενώ παράλληλα σατιρίζει τα «βιβλία της ιπποσύνης», που εξιστορούν απίθανες περιπέτειες ιπποτών του μεσαίωνα. Να εντοπίσετε τρία (3) σχήματα λόγου, με τα οποία επιτυγχάνεται η σάτιρα. Τεκμηριώστε με αναφορές από το πιο πάνω κείμενο. **(μον. 15)**

Σημείο 4

Ενδεικτική απάντηση:

A2. α) Ο συγγραφέας παρουσιάζει έναν ονειροπαρμένο ιππότη, τον οποίο γελοιοποιεί, και μέσα από τις φαντασιώσεις του σατιρίζει τις υπερβολές της ιπποτικής λογοτεχνίας της εποχής του. Τα σχήματα λόγου που χρησιμοποιεί για να επιτύχει τους στόχους του είναι:

1. αντιθέσεις: που τονίζουν τη διαφορά ανάμεσα στη φαντασία και την πραγματικότητα, την ιπποσύνη και την αλλοφροσύνη, τη λογική και την τρέλα

i. ανάμεσα στην πραγματικότητα όπως την παρουσιάζει ο αφηγητής και τον τρόπο που την αντιλαμβάνεται ο ήρωάς του, Δον Κιχώτης

«— Πού είσαι, ξιπασμένε Αλή - Φαμφαρόνε; Έλα δω σε μένα, γιατί είμαι ένας μόνος ιππότης και θέλω να μετρηθώ ένας μ' έναν μαζί σου και να σου πάρω τη ζωή, για να σε τιμωρήσω για τα όσα κάνεις στο γενναίο τον Πενταπολίνο το Γαραμάντα. [...]

Οι βοσκοί πήγαν κοντά του και νόμισαν πως τον είχαν σκοτωμένο. Κι αμέσως σύναξαν βιαστικοί τα πρόβατά τους, φορτώθηκαν τα σκοτωμένα, που ήταν πάνω από εφτά και, δίχως να γυρέψουν να μάθουν τίποτ' άλλο, τράβηξαν και έφυγαν.»

ii. ανάμεσα στην πραγματικότητα όπως την αντιλαμβάνονται ο Δον Κιχώτης κι ο Σάντσος

«Δε σου το 'λεγα εγώ, αφέντη Δον Κιχώτη, να στρέψεις πίσω και πως αυτά που τραβούσες να χτυπήσεις δεν ήταν στρατοί, παρά κοπάδια από πρόβατα;

— Έτσι μπορεί να κάνει, να χάνονται μεμιάς και να μεταμορφώνονται τα πάντα, εκείνο το παλιόσκυλο ο μάγος, ο εχθρός μου.»

2. υπερβολές: τονίζουν το μέγεθος των φαντασιώσεων του Δον Κιχώτη και των παθημάτων του, υπάρχουν πολλές, για παράδειγμα

i. στα ονόματα *«ξιπασμένε Αλή - Φαμφαρόνε; [...] στο γενναίο τον Πενταπολίνο το Γαραμάντα»*

ii. στις περιγραφές *«Έλα δω και κοίταξε πόσα δόντια μού λείπουν, γιατί θαρρώ πως δεν μου έχει απομείνει ούτε ένα στο στόμα.»*

3. ειρωνεία: τονίζει την αντίθεση ανάμεσα σε αυτό που νομίζει ο ήρωας ότι είναι (=γενναίος ιππότης) και σε αυτό που είναι πραγματικά (=φαντασιόπληκτος)

i. η αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο όπως τον αντιλαμβάνεται ο Δον Κιχώτης και όπως είναι πραγματικά *«αυτός ο φαρμακωμένος που με κατατρέπει, από φτόνο για τη δόξα που είδε πως ήθελε κερδίσω σ' αυτήν τη μάχη, μεταμόρφωσε τα στρατεύματα του εχθρού και τα 'κανε πρόβατα.»*

ii. τα «ανδραγαθήματα» του Δον Κιχώτη και η κωμικοτραγική κατάληξη τους *«Εκείνη τη στιγμή ήρθε ένα χοντρό ποταμίσιο βότσαλο, που τον πέτυχε στο πλευρό και του έχωσε δυο παιδιά μες στο κορμί του.»*

4. παρομοιώσεις: καθιστούν τις περιγραφές πιο παραστατικές
*πέταξε ξάφνου σα ρουκέτα ό,τι είχε μέσα του,
στολισμένοι σαν τους γαμπρούς*

Κατανομή μονάδων:

Εκφραστικά μέσα / σχήματα λόγου 3 X 3 μον. = 9 μον.

Τεκμηρίωση: 3 X 2 μον. = 6 μον.

A2. β) Στο μυθιστόρημα *Δον Κιχώτης* εντοπίζονται στοιχεία με τα οποία τονίζεται η αντίθεση ανάμεσα στην πραγματικότητα και την αχαλίνωτη φαντασία του κεντρικού ήρωα, Δον Κιχώτη. Να εντοπίσετε στο πιο πάνω απόσπασμα δύο (2) στοιχεία που αναφέρονται στις πραγματικές καταστάσεις που αντιμετωπίζουν ο Δον Κιχώτης και ο Σάντσο και να αντιπαραβάλετε τις καταστάσεις αυτές με τις φανταστικές. **(μον. 10)**

Σημείο 5

Ενδεικτική απάντηση:

A2 β)

- η περιγραφή της αντεπίθεσης των βοσκών στο Δον Κιχώτη και η ευκολία με την οποία τον αφοπλίζουν: δείχνει την αδυναμία του ήρωα να αντιμετωπίσει μερικούς άοπλους βοσκούς, τη στιγμή που ο ίδιος νομίζει ότι βρίσκεται αντιμέτωπος με πολυάριθμο στρατό
- οι βοσκοί που μαζεύουν τα ζωντανά και τα σκοτωμένα πρόβατα κι αποχωρούν βιαστικά, καθώς νομίζουν ότι σκότωσαν τον ήρωα: δείχνει τον τρόπο που οι απλοί άνθρωποι αντιμετωπίζουν τον Δον Κιχώτη, σαν έναν άνθρωπο που έχει χάσει τα λογικά του
- ο ίδιος ο Δον Κιχώτης που παραδέχεται ότι πρόκειται για κοπάδι με πρόβατα, αλλά αν τα παρακολουθήσει κανείς από απόσταση, γίνονται πάλι στρατός: δείχνει ότι κι ο ήρωας συνειδητοποιεί πως η φαντασία του είναι αυτή που τον εμποδίζει να δει τη πραγματικότητα ως έχει
- η αντίδραση του Σάντσο που παρακολουθεί τη «μάχη» ανάμεσα στον αφέντη του και τους βοσκούς, αναθεματίζοντας την ώρα που αποφάσισε να τον ακολουθήσει: ακόμα κι ο απλοϊκός ιπποκόμος μπορεί να αντιληφθεί καλύτερα την πραγματικότητα, από τον γενναίο ιππότη
- η περιγραφή στο τέλος τους αποσπάσματος, που οι δύο ήρωες αδειάζουν ο ένας πάνω στον άλλο το περιεχόμενο του στομάχου τους, ολοκληρώνοντας έτσι τη

γελοιοποίηση της «μάχης», που καταλήγει σε μια αστεία κι αηδιαστική σκηνή ανάμεσα στο αφεντικό και τον ιπποκόμο του

Κατανομή μονάδων:

δύο από τα πιο πάνω στοιχεία: $2 \times 3 = 6$ μον.

σχολιασμός: $2 \times 2 = 4$ μον.

ΜΕΡΟΣ Β: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (50 ΜΟΝΑΔΕΣ)

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Χένρικ Ίψεν, *Κουκλόσπιτο* (απόσπασμα)

[...]

Νόρα: Έτσ' είναι, Τόρβαλτ. Όταν ήμουνα στο σπίτι του μπαμπά, μου έλεγε τις ιδέες του για το καθετί, κι έτσι τις ίδιες ιδέες είχα κι εγώ. Αν είχα όμως διαφορετικές, τις έκρυβα, γιατί θα του κακοφαινόταν. Μ' έλεγε κουκλί του κι έπαιζε μαζί μου, όπως εγώ με τις κούκλες μου. Έπειτα ήρθα στο σπίτι το δικό σου...

Χέλμερ: Έκφραση που βρήκες για το γάμο μας!

Νόρα (*Χωρίς να ταραχτεί*): Θέλω να πω, έπειτα πέρασ' από του μπαμπά τα χέρια στα δικά σου. Κανόνιζες το καθετί με το δικό σου το γούστο, κι έτσι το ίδιο γούστο με σένα είχα κι εγώ: ή έκανα μόνο πως το είχα. Καλά καλά, ούτε εγώ δεν ξέρω. Θαρρώ και τα δυο: πότε το ένα, πότε το άλλο. Άμα κοιτάζω τώρα πίσω, μου φαίνεται πως έζησα εδώ σαν κανένας φτωχός... μεροδούλι, μεροφάι. Αποζούσα από τα κολπάκια που σου 'κανα, Τόρβαλτ. Μα εσύ το θέλησες. Μου κάματε μεγάλο κακό, εσύ κι ο μπαμπάς. Εσείς φταίτε που δεν είμ' άξια για τίποτα.

[...]

Νόρα: Πρέπει να είμαι ολομόναχη, αν θέλω να δω καθαρά μέσα μου και γύρω μου. Γι' αυτό δεν μπορώ να μείνω πια μαζί σου.

Χέλμερ: Νόρα, Νόρα!

Νόρα: Θα φύγω από εδώ τώρ' αμέσως...

Χέλμερ: Είσαι με τα σωστά σου; Δεν έχεις το δικαίωμα! Σου το απαγορεύω.

Νόρα: Είναι άσκοπο να μου απαγορεύεις κάτι από δω και εμπρός. Θα πάρω μαζί ό,τι είναι δικό μου. Από σένα τίποτα δε θέλω, ούτε τώρα ούτε' αργότερα.

Χέλμερ: Τι τρέλα είναι πάλι αυτή!

Νόρα: Θα προσπαθήσω Τόρβαλτ, ν' ανοίξω τα μάτια μου.

Χέλμερ: Ν' αφήνεις το σπίτι σου, τον άντρα σου και τα παιδιά σου. Δε συλλογίζεσαι τι θα πει ο κόσμος;

Νόρα: Ούτε που το λογαριάζω αυτό. Ξέρω μόνο πως για μένα είναι απαραίτητο.

Χέλμερ: Αυτό είν' έξω φρενών! Έτσι παραμελείς το ιερότερο χρέος σου;

Νόρα: Και ποιο θεωρείς εσύ το ιερότερο χρέος μου;

Χέλμερ: Εγώ να σου το πω; Δεν είναι το χρέος σου αντίκρυ στον άντρα σου και τα παιδιά σου;

Νόρα: Έχω άλλα χρέη το ίδιο ιερά.

Χέλμερ: Καθόλου. Ποια τάχα θα ήταν;

Νόρα: Το χρέος αντίκρυ στον εαυτό μου.

Χέλμερ: Πρώτα πρώτα είσαι σύζυγος και μητέρα.

Νόρα: Δεν τα πιστεύω αυτά πια. Πιστεύω πως είμαι πρώτα πρώτα άνθρωπος, το ίδιο κι εγώ όπως εσύ...ή καλύτερα πως θα προσπαθήσω μια φορά να γίνω. Ξέρω πολύ καλά πως οι περισσότεροι θα σου δώσουν δίκιο, Τορβαλτ, και πως κάτι τέτοιο είναι γραμμένο στα βιβλία. Μα δεν μπορεί να μου φτάνει πια ό,τι λεν οι περισσότεροι και ό,τι γράφουν τα βιβλία. Πρέπει να τα συλλογιστώ μόνη μου όλα τούτα και να τα ιδώ καθαρά.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Τζέιμς Τζόυς, «Η Έβελιν» (απόσπασμα)

[...] Στο νέο τόπο που θα πήγαινε, σ' αυτή τη μακρινή χώρα, δε θα 'ταν το ίδιο. Έπειτα θα παντρευόταν. Ναι, αυτή η Έβελιν. Και ο κόσμος θα της φερόταν με σεβασμό. Δε θα της φερόταν όπως στη μητέρα της. Δηλαδή όπως ο πατέρας της φερόταν στην μητέρα της. Ακόμα και τώρα που η ίδια είχε κλείσει τα δεκαεννιά, ένιωθε ακόμη να κινδυνεύει από το θυμό του πατέρα της. Σ' αυτόν δεν χρωστούσε τις ταχυπαλμίες της; Το περίεργο είναι πως όταν ήτανε παιδιά δεν την είχε ποτέ χτυπήσει, όπως συνήθιζε να κάνει με τον Χάρι και τον Έρνεστο. Γιατί αυτή ήταν κορίτσι· καλά! Όμως τελευταία, άρχισε να την φοβερίζει και να της λέει πως αν δεν ήταν για χάρη της πεθαμένης μάνας της, ήξερε αυτός να την συγυρίσει. Αυτή δεν είχε κανένα να πάρει το μέρος της [...] Δύσκολο να κρατά το σπίτι, να φροντίζει τα δυο μικρά παιδιά να τρώνε καθημερινά και να πηγαίνουν τακτικά στο σχολείο, να τρέχει στο μαγαζί κι από πάνω να τη βρίζουν, ως πότε, ως πότε αυτή η σκληρή δουλειά, αυτή η πικρή ζωή... όμως τώρα που ήταν έτοιμη να τ' αφήσει όλα πίσω της, να τα πετάξει όλα, τώρα δεν έβρισκε τη ζωή της τόσο δύσκολη, όχι και τόσο ανεπιθύμητη.

[...] Πετάχτηκε όρθια, με τρόμο. Να φύγει. Πρέπει να φύγει αμέσως. Ο Φρανκ θα την σώσει. Θα της δώσει τη ζωή, τον έρωτα ίσως. Αυτή θέλει να ζήσει. Γιατί πρέπει αυτή να 'ναι δυστυχημένη; Έχει κι αυτή δικαίωμα στην ευτυχία. Ο Φρανκ θα την έπαιρνε στην αγκαλιά του, θα την τύλιγε με τα μπράτσα του, θα την έσωζε. Στεκόταν όρθια, περιτριγυρισμένη από ένα παλλόμενο πλήθος, στο σταθμό του Νορθ Γουώλ. Ο Φρανκ της έσφιγγε το χέρι και καταλάβαινε πως της μιλούσε· έλεγε κάτι για τη διαδρομή ξανά και ξανά. Ο σταθμός ήταν γεμάτος στρατιώτες που κρατούσαν καφετιές αποσκευές. Απ' τις ανοιχτές πόρτες του υπόστεγου, είδε το μαύρο όγκο του караβιού, δεμένο πλάι στην αποβάθρα μ' όλα τα φινιστρίνια φωτισμένα. Ο Φρανκμίλαγε κι αυτή δεν απαντούσε, ένιωθε τα μάγουλά της χλωμά και παγωμένα και τον εαυτό της σαν στο βάθος ενός βάραθρου στενοχώριας και αμηχανίας· παρακάλεσε τον Θεό να την οδηγήσει, να της δείξει τι να κάνει, ποιο είναι το καθήκον της. Μέσα απ' την ομίχλη ακούστηκε ένα μακρύ πένθιμο σφύριγμα. Αν έφευγε, αύριο θα 'ταν κιόλας στην ανοιχτή θάλασσα και κοντά της ο Φρανκ· θα έπλεαν προς το Μπουένος Άιρες. Οι θέσεις ήταν κρατημένες. Μπορούσε τώρα να οπισθοχωρήσει; Ύστερα απ' όσα έκανε γι' αυτήν; Η στεναχώρια τής έφερε σαν μια ναυτία· όλο το σώμα της ήταν παγωμένο και τα χείλια της κουνιόνταν σε μια σιωπηλή χωρίς λόγια προσευχή.

Μια καμπάνα χτυπούσε στην καρδιά της.

Αισθάνθηκε τον Φρανκ να της σφίγγει το χέρι. «Έλα», είπε.

Όλες οι θάλασσες του κόσμου φουρτούνιασαν μέσα στην καρδιά της. Το χέρι του, το δικό του χέρι, την τραβούσε προς αυτή τη θάλασσα που θα την έπνιγε, θα την κατάπινε. Άρπαξε τη σιδερένια μπάρα με τα δυο της χέρια.

«Έλα» φώναξε ο Φρανκ.

Όχι, όχι, αυτό ήταν αδύνατον. Τα χέρια της σφίχτηκαν με μανία στο σίδηρο. Από τα βάθη της θάλασσας που πλημμύριζε την καρδιά της, έστελνε σιωπηλές κραυγές αγωνίας.

Ο Φρανκ έσκυψε πάνω απ' τη μπάρα και της φώναξε να τον ακολουθήσει.

«Έβελιν... Έβε...»

Τον έσπρωχναν, του φώναζαν να προχωρήσει, όμως αυτός εξακολουθούσε να τη φωνάζει.

Γύρισε προς αυτόν ένα άσπρο ανέκφραστο πρόσωπό σαν ζώου αβοήθητου. Στα μάτια της δεν υπήρχε κανένα σημάδι, ούτε έρωτα, ούτε αποχαιρετισμού, ούτε καν αναγνώρισης.

Μετάφραση: Μαντώ Αραβαντινού
Βαγενάς, Ν., Καγιαλής, Τ., Πόλκας, Λ., Ταρaráς, Ν., Φράγκογλου, Γ. (1998),
Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία, Ανθολόγιο μεταφράσεων,
Β΄ Ενιαίου Λυκείου (επιλογής), Αθήνα, ΟΕΔΒ, σσ. 249-252.

Ερώτηση:

B1. α)

i. Να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τη Νόρα και την Έβελιν οι άνθρωποι του στενού οικογενειακού τους περιβάλλοντος, τεκμηριώνοντας με αναφορές στα πιο πάνω αποσπάσματα. **(μον. 20)**

Σημείο 6

ii. Να εντοπίσετε δύο (2) συναισθήματα που προκαλούνται α. στη Νόρα και β. στην Έβελιν, από τη στάση της οικογένειάς τους απέναντί τους, τεκμηριώνοντας με αναφορές στα πιο πάνω αποσπάσματα. **(μον. 10)**

Σημείο 7

Ενδεικτική απάντηση

B1. α)

i. Η Νόρα αντιμετωπίζεται από τους ανθρώπους του οικογενειακού της περιβάλλοντος ως μία «κούκλα» χωρίς βούληση, η οποία υπηρετεί και διασκεδάζει τον πατέρα και τον σύζυγό της. Τόσο ο πατέρας της όσο και ο σύζυγός της την καταπιέζουν και της επιβάλλουν, ο καθένας με τον τρόπο του, τις δικές τους ιδέες, χωρίς να δίνουν σημασία στα δικά της συναισθήματα, τις ανάγκες και τις επιθυμίες της. Θεωρούν ότι είναι υποχρέωσή της να εκτελεί τον ρόλο της κόρης και στη συνέχεια της συζύγου και της μητέρας χωρίς να διαμαρτύρεται ή να εκφράζει τις απόψεις της.

«Όταν ήμουνα στο σπίτι του μπαμπά, μου έλεγε τις ιδέες του για το καθετί, κι έτσι τις ίδιες ιδέες είχα κι εγώ». «Μ' έλεγε κουκλί του κι έπαιζε μαζί μου, όπως εγώ με τις κούκλες μου». «Κανόνιζες το καθετί με το δικό σου το γούστο, κι έτσι το ίδιο γούστο με σένα είχα κι εγώ: ή έκανα μόνο πως το είχα...Μου κάματε μεγάλο κακό, εσύ κι ο μπαμπάς. Εσείς φταίτε που δεν είμ' άξια για τίποτα».

Την Έβελιν την αντιμετωπίζουν ως υπηρέτρια, η οποία έχει ως μοναδικό καθήκον να υπηρετεί τα αδέρφια της και τον δύστροπο πατέρα της. Παρουσιάζεται υποταγμένη, υποχρεωμένη να υφίσταται απειλές και ταπεινώσεις, χωρίς να έχει άποψη και λόγο για ό,τι συμβαίνει. Η αντιμετώπιση είναι τόσο άσχημη, ώστε πλέον η ίδια νιώθει φοβισμένη, υπηρέτρια στο ίδιο της το σπίτι, χωρίς την παραμικρή ελπίδα σωτηρίας.

«Ακόμα και τώρα που η ίδια είχε κλείσει τα δεκαεννιά, ένωθε ακόμη να κινδυνεύει από το θυμό του πατέρα της.».

«Όμως τελευταία, άρχισε να την φοβερίζει και να της λέει πως αν δεν ήταν για χάρη της πεθαμένης μάνας της, ήξερε αυτός να την συγυρίσει. Αυτή δεν είχε κανένα να πάρει το μέρος της».

«Δύσκολο να κρατά το σπίτι, να φροντίζει τα δυο μικρά παιδιά να τρώνε καθημερινά και να πηγαίνουν τακτικά στο σχολείο, να τρέχει στο μαγαζί κι από πάνω να τη βρίζουν, ως πότε, ως πότε αυτή η σκληρή δουλειά, αυτή η πικρή ζωή...»

Κατανομή μονάδων:

Αντιμετώπιση Νόρας: 5 μον. / Τεκμηρίωση: 5 μον.

Αντιμετώπιση Έβελιν: 5 μον. / Τεκμηρίωση: 5 μον.

ii. Επιλογή δύο (2) συναισθημάτων από τα πιο κάτω:

- Αίσθημα παγίδευσης / ανελευθερίας / καταπίεσης από την πατριαρχική κοινωνία
- Διάθεση φυγής / επιθυμία αναζήτησης μιας καινούργιας ζωής
- Ψυχικός / πνευματικός μαρασμός
- Απελπισία / απογοήτευση
- Αίσθημα κατωτερότητας / παραγκωνισμού / εκμετάλλευσης
- Νόρα: αυτοπεποίθηση / θάρρος / συναισθηματική και πνευματική δύναμη
- Έβελιν: έλλειψη αυτοπεποίθησης / ανασφάλεια / αδυναμία / δειλία

Τεκμηρίωση ένα (1) σημείο από κάθε κείμενο:

Νόρα:

«Μου κάματε μεγάλο κακό, εσύ κι ο μπαμπάς. Εσείς φταίτε που δεν είμ' άξια για τίποτα».

«Θα φύγω από εδώ τώρ' αμέσως...»

«Θα προσπαθήσω Τορβαλτ, ν' ανοίξω τα μάτια μου».

«Ούτε που το λογαριάζω αυτό. Ξέρω μόνο πως για μένα είναι απαραίτητο».

«Το χρέος αντίκρου στον εαυτό μου».

«Πιστεύω πως είμαι πρώτα πρώτα άνθρωπος, το ίδιο κι εγώ όπως εσύ...ή καλύτερα πως θα προσπαθήσω μια φορά να γίνω».

«Μα δεν μπορεί να μου φτάνει πια ό,τι λεν οι περισσότεροι και ό,τι γράφουν τα βιβλία. Πρέπει να τα συλλογιστώ μόνη μου όλα τούτα και να τα ιδώ καθαρά».

Έβελιν:

«... όμως τώρα που ήταν έτοιμη να τ' αφήσει όλα πίσω της, να τα πετάξει όλα, τώρα δεν έβρισκε τη ζωή της τόσο δύσκολη, όχι και τόσο ανεπιθύμητη».

«Πετάχτηκε όρθια, με τρόπο. Να φύγει. Πρέπει να φύγει αμέσως».

«ένιωθε τα μάγουλά της χλωμά και παγωμένα και τον εαυτό της σαν στο βάθος ενός βάραθρου στενοχώριας και αμηχανίας· παρακάλεσε τον Θεό να την οδηγήσει, να της δείξει τι να κάνει, ποιο είναι το καθήκον της».

«Όχι, όχι, αυτό ήταν αδύνατον. Τα χέρια της σφίχτηκαν με μανία στο σίδερο. Από τα βάθη της θάλασσας που πλημμύριζε την καρδιά της, έστειλε σιωπηλές κραυγές αγωνίας».

«Γύρισε προς αυτόν ένα άσπρο ανέκφραστο πρόσωπό σαν ζώου αβοήθητου. Στα μάτια της δεν υπήρχε κανένα σημάδι, ούτε έρωτα, ούτε αποχαιρετισμού, ούτε καν αναγνώρισης.»

Κατανομή μονάδων:

Αναφορά σε συναίσθημα 2X2=4 μον.

Τεκμηρίωση 2x3=6 μον.

B1. β) Να εξηγήσετε πώς διαφοροποιούνται οι χαρακτήρες της Νόρας και της Έβελιν, με βάση την τελική απόφαση που παίρνουν για τη ζωή τους. (μον. 20)

Σημείο 8

Ενδεικτική απάντηση:

B1. β)

Η Νόρα αποφασίζει να εγκαταλείψει την οικογένειά της, ενώ η Έβελιν την τελευταία στιγμή διστάζει να φύγει με τον Φράνκ και καθηλώνεται στη μίζερη ζωή της.

Όσον αφορά στη Νόρα, η στάση του Χέλμερ και το γεγονός ότι βάζει πάνω από αυτήν την υπόληψή του και την γνώμη του κόσμου, την φέρνει αντιμέτωπη με την κενότητα του γάμου και της σχέσης τους. Πιστεύει πως είναι πρώτα άνθρωπος και θα προσπαθήσει στο εξής να ζήσει ως άνθρωπος. Αναλαμβάνει τις ευθύνες της, γνωρίζει τις κοινωνικές συνέπειες της απόφασής της και αντιδρά. Με θάρρος κι αποφασιστικότητα αποφασίζει να κάνει το χρέος απέναντι στον εαυτό της και με αυτόν τον τρόπο απελευθερώνεται.

«Πρέπει να είμαι ολομόναχη, αν θέλω να δω καθαρά μέσα μου και γύρω μου. Γι' αυτό δεν μπορώ να μείνω πια μαζί σου».

«Έχω άλλα χρέη το ίδιο ιερά».

«Το χρέος αντίκρι στον εαυτό μου».

«Πιστεύω πως είμαι πρώτα πρώτα άνθρωπος, το ίδιο κι εγώ όπως εσύ...ή καλύτερα πως θα προσπαθήσω μια φορά να γίνω».

«Πρέπει να τα συλλογιστώ μόνη μου όλα τούτα και να τα ιδώ καθαρά».

Αντίθετα, οι ενοχές νικούν τον πόθο για απελευθέρωση και η Έβελιν δεν παίρνει τη απόφαση να φύγει, διότι αισθάνεται πως η φυγή της θα είναι και το τέλος της: *«Το χέρι του, το δικό του χέρι, την τραβούσε προς αυτή τη θάλασσα που θα την έπνιγε, θα την κατάπινε».* Έτσι η απελπισία που νιώθει μετατρέπεται σε δειλία, σε έλλειψη αυτοπεποίθησης κι ανασφάλεια: *«Από τα βάθη της θάλασσας που πλημμύριζε την καρδιά της, έστελνε σιωπηλές κραυγές αγωνίας».* Έχει πλέον συμβιβαστεί με τη μοίρα της και φοβάται το καινούργιο και το άγνωστο: *«Γύρισε προς αυτόν ένα άσπρο ανέκφραστο πρόσωπό σαν ζώου αβοήθητου».* Μάλιστα, η τελευταία φράση *«στα μάτια της δεν υπήρχε κανένα σημάδι, ούτε έρωτα, ούτε αποχαιρετισμού, ούτε καν αναγνώρισης»* αποδεικνύει ότι η Έβελιν είναι μια φυλακισμένη γυναίκα, απρόθυμη να σπάσει τις οικείες αλυσίδες του πατρικού της σπιτιού και της καταπιεστικής πατριαρχίας.

Κατανομή μονάδων:

Απόφαση Νόρας: 3 μον.

Απόφαση Έβελιν: 3 μον.

Διαφοροποίηση των ηρωίδων: 2x7=14 μον.

ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ